

A fogolycserét az osztrák hadvezetés támogatta, időnként becsületszóra is hazaengedett tiszteket, főleg a betegeteket. Akadtak azonban olyan elitkatonák és kiemelten fontos személyiségek, akiknek kicserélését húzták-halogatták. Ilyen volt például a léghajós és ejtőernyős kísérleteiről ismert André-Jacques Garnerin, végrehajtó hatalommal rendelkező biztos, akit beosztása miatt egyenesen a császár utasítására őriztek szigorúban. Amikor azonban mint nem harcoló félnek a francia hadügyminiszter személyesen kérte a szabadon-engedését, 1795. március 22-én végül ő is útra kelhetett egy cserére kiválogatott csapatral a felső-rajnai hadsereghez.

A fogolycserék 1795 és 1797 között többször megakadtak, hiszen a rajnai fronton és Észak-Itáliában a háború folyamatosan tartott. Ezért hadifoglyok, miközben több hullámban útnak indultak haza, továbbra is ezrével érkeztek Magyarországra. Ausztria csak 1797 őszén kötött fegyverszünetet, majd békét Franciaországgal.

A napóleoni korszak újra és újra kirobbant koalíciós háborúinak következményeként az utolsó francia hadi-

foglyok 1815-ben hagyták el Magyarországot. Az ő történetük megírása még Lenkefi Ferenc előtt álló feladat.

Lenkefi Ferenc utal rá, hogy hadifoglyokkal kapcsolatos megállapodások a koalíciós háborúk előtt is születtek a hadviselő felek között. A napóleoni korszakban alakultak ki azok a később nemzetközi szerződésekben rögzített egyezmények, amelyeket a I. világháborúban maradéktalanul, a II. világháborúban azonban csak részben tartottak be Európában. A megsemmisítésre ítélt Lengyelország fölött 1939 augusztusában kezdet fogó Hitler és Sztálin előbb a lengyelekre vonatkozóan vették semmibe a hadifoglyokat megillető jogokat, majd „a baráti egyetértés” megszűnése után 1941 nyarától már az egymásnak kiszolgált katonákat sem kímélték. A magyar forradalmat 1956 őszén legázoló szovjet hadsereg belügyes tisztjei nem egy esetben nyomban agyonlőtték az elfogott felkelőket – akkor is, ha egyenruhát viseltek. E gattetről mintha nem akart volna tudomást venni Európa jogsértésekre érzékeny közvéleménye. A bűnösök felkutatását 1989 után egyetlen magyar kormány se kezdeményezte.

HALMAI TAMÁS

Három közelítés

Párbeszéd

*Szavakra bízott jelenlét ez, ünnep
az útvesztőben, ortodox derű,
árnyak maszkban a vak tükör előtt,
hogy újraírják, ami újraírja
őket, ahhoz még gyöngék vagy talán
már túlságosan élők, észrevenni
a nyelv mögötti nyelv mögött az anglyt.*

Tiszta

*Hogy tiszta legyen, mint az, aki tiszta
akart volna lenni, de nem tudott,
hogy saját történetében vakon
távolba lásson, s nyelve megtalálja
a teremtményé avató imát,
s az eszköztelen pusztulás elől
többé ne kelljen futnia: szeret.*

Köszönet

*A személytelen lét hírnökeit
köszönet illeti a gótikáért,
az ikonokért mind az üdvhozókat,
a gregorián szerelemért, melyben
nincs gazdátlan seb, Istenről vall minden,
csak csoda van (vagy semmi), aki él,
szavak fényében áll, s minden igaz.*